

illis æstimare temporalibus lucris testimonium, quod vobis ab antiquo, imo ab initio, ab his quoque qui foris sunt, conversationis merito acquisistis. Sed forsitan dicitis: Nos nemini injuriam facimus. Tenemus nostra, parati, si quis ex adverso est, subire judicium. Recte. Sed quid, si alius responderit et dixerit, *Hoc ipsum delictum est in vobis, quod causas habetis. Quare non magis fraudem patimini?* (I Cor. VI, 7.) Quid, si legerit et alius: *Si quis abstulerit tua, ne repetas: quinimo, percutienti in dextram maxillam, præbe et alteram; auferenti tunicam, præbe et pallium?* (Luc. VI, 29, 30.)

2. Et hæc vobis, hisque similia objiceremus, nisi quod corrigere vos, quam confundere malimus. Hoc autem dicimus, tutius esse omni christiano, et maxime monacho, possidere quidpiam minus in pace, quam cum lite amplius. Sic quippe canitis: *Melius est modicum justo, super divitias peccatorum multas* (Psal. XXXVI, 16). Quid, quod de altari contenditur, et hoc adversus filios Levi, id est adversus clericos? Clericorum est altari deservire, et de altario vivere. Nobis nostra professio et antiquorum monachorum exempla victum ex propriis præscribunt laboribus, et non ex sanctuario Dei. Huc accedit, quod eidem ecclesie, de qua præsens disceptatio est, clerici soli deserviunt, vosque cum illis partimini beneficium, cum quibus non exhibetis obsequium. Paulus clamatur pro clericis, imo ante ipsum Moyses: *Non alligabis os bovi trituranti* (Deut. XXV, 4); Item: *Quis plantat vineam, et de fructu ejus non edit?* Aut, *Quis pascit gregem, et de lacte gregis non manducat?* (I Cor. IX, 9, 7.) Vos autem per contrarium convenimus: Quia audacia, o monachi, præsumitis, seu vinum de vinea quam non plantastis, seu lac de grege quem non pascitis? Quo pacto ibi exigitis, ubi nihil exhibetis? Certe, si ita vultis, baptizate nascentes, sepelite morientes, visitate jacentes, copulate nubentes, instruite rudes, corripite delinquentes, excommunicate contempnentes, absolvite resipiscentes, reconciliate poenitentes: et in medio denique Ecclesie aperiat os suum monachus, cujus officium est sedere et tacere. Sic fortasse dignum se **356** probabit mercenarius mercede sua. Alioquin invidiosum admodum est, velle metere ubi non seminaveris; sed et colligere quod alius sparserit, etiam injuriosum.

3. Esto tamen: liceat et hoc ex dono episcopi, nec ulla jam reputetur injuria, cum canonica excusat investitura. Cæterum de pacto vestro quid facitis? Siquidem Canonici reclamantibus et causantibus de injuria, placuisse tandem vobis, nisi fallimur, non negabitis causam vestram poni in manu Carnotensis episcopi, simul et comitis T. (1036) ut quidquid pari utriusque consensu pro lite dirimenda definiretur, utraque pars irrefragabiliter teneretur. Optime plane, et consultissime. Tales quippe electi sunt mediatores, de quorum satis non solum

(1036) Theobaldi.

probata æquitate, sed et privata, ut bene novimus, familiaritate confiditis. Quod igitur viri boni, et ipse amici vestri super reformanda pace concorditer, nec dubium quin et fideliter definirunt, quare vos juxta conductum quod præcesserat non tenetis? An ideo non fideliter egisse putantur, quia videtur nec æqua commutatio, quæstus utique majoris ad minorem? Sic prorsus videtur: sed quærenti quæ sua sunt, sed ei qui pluris æstimat nummos quam amicos, pecuniam quam justitiam, ac terrenam possessionem super fraternam dilectionem. Si de mundo fuissetis, et mundus quod suum erat diligeret; tam non mirum, quam nec insolitum videretur: nunc vero filii lucis et pacis, luci tenebras, paci res præferunt temporales. Tales profecto deplorat prophetica lamentatio: *Et qui, iniqui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora* (Thren. IV, 5).

4. Merito, aiunt, nolumus tenere concordiam, in qua pars nostra gravari cognoscitur. Quid, si pars altera gravari videretur? Tunc prorsus, tunc æqua et justa concordia judicaretur. Verumtamen hoc ante pactum cautum esse debuit. Ubi enim non est lex, nec prævaricatio. Nunc autem lex pacti jam commodum non considerat, sed conductum. Quid ad hæc dicitis, qui contradicitis? qui, dum vos fingitis consultores, proditis turbatores, tergiversatores, prævaricatores. Aut negate pactum, aut implete. Quid enim? an non negatis quidem conventionem, sed causamini circumventionem, culpamque referitis in episcopum, quasi non egerit simpliciter vobiscum; sed cum astu et dolo vos ceperit, et induxerit in eandem, cujus vos modo poenitet, pactionem? Dicere potestis: sed mirum cui persuadere; mirum si vos vel ita suspicari. Nequaquam, inquit; sed non debet stare quod absque nostro consilio factum est, hoc est sine assensu totius capituli. Quid? quod abbas statuerit cum consilio seniorum, stare non debet, si non omnes consenseritis? Itane in Regula vestra manifestam super hoc sententiam aut non attenditis aut contemnitis? Mandat siquidem ut fratres ad consilium vocati, singuli sic respondeant quod senserint, quatenus defendere non præsumant quod responderint: sed abbas, auditis singulorum sententiis, quam potissimum ipse elegerit, ei omnes sine contradictione acquiescant (Reg. S. Benedicti, cap. 3.)

D Si ergo in quibuscunque disponendis præeminet auctoritas abbatis, Regula item præscribente, quia in abbatis arbitrio pendet omnis ordinatio monasterii; patet quod inobedientes vos ac rebelles esse probatis, qui pactum quod abbas formavit, contra ejus voluntatem labefactare conamini. Nisi forte et ipse in corde et corde locutus est, ut quod palam per se ædificavit, clam per suos destruat; et sic prævaricatorem se quoque constituat. Quod quidem absit ut credamus: nam de optimo viro id tantum suspicari, pessimum est. Non nos sane lateat scrupulus nonnullorum, qui plusquam oportet justi, nodum in scirpo quærebant, dum absque Simonia istiusmodi commutationes inter ecclesias posse fieri

non putarent. Sed de hoc, ut arbitramur, vobis atque curiosius sciscitantibus, catholicorum et eruditorum virorum responsionibus satisfactum est: **357** aut si quo minus; in promptu est etiam nunc ex auctoritate canonum affirmare, quod fas sit de rebus ecclesiasticis fieri permutationes, prout ecclesiis videbitur expedire. Hæc adversus illos, qui se de his quorum sua nihil interest præsumptuosus intromittentes semper parati sunt injuriam concitare (1037).

EPISTOLA CCCXCVIII (1038).

AD GUIDONEM ABBATEM ET FRATRES ARREMARENSIS. Rogatus ab Arremarensibus, ut officium de sancto Victore ipsorum patrono componat, tenuitatem suam et operis difficultatem prætextit, exponens qualia esse oportet quæ publice adhibentur divino cultui: cantus quoque ecclesiastici leges describit.

Venerabili GUIDONI abbati Arremarensi (1039), et sanctis qui cum eo sunt fratribus, BERNARDUS servus Sanctitatis eorum, servire Domino in sanctitate.

1. Petis, charissime mihi Guido abbas, et tecum pariter qui tecum sunt fratres, dictare me aliqua vobis legenda solemniter, vel canenda in festivitatem sancti Victoris, cujus apud vos corpus sacratissimum requiescit. Cunctanti instas, dissimulantes urges; meam, etsi justam, verecundiam dissimulans. Ipse adhibes mihi et precatore, quasi sit aliquid, ad inclinandum me tuæ voluntati, tua ipsa voluntate cogentius [al. convenientius]. Verum

(1837) Codex Vedastinus sic epistolam concludit: *Semper parati sunt concitare injuriam alii, invidiam suis. Vobis autem, Pater, consulimus uti consilio meliorum, nec abduci scandalo priscorum ad prævaricandum pactum laborum vestrorum; ne, dum paucorum malorum scandalum declinat, bonis omnibus, quod absit, scandalo sitis.* MARTENE

(1038) Antea epistola 312.
(1039) Arremarensense monasterium, diocesis Trecentis, ordinis sancti Benedicti, patronum habet sanctum Victorem confessorum, cujus Acta ex Bernardo habes in tomo 3. Ejus loci monachus fuit Nicolaus Bernardi notarius, de quo supra in epistola 298.

(1040) Perquam eleganter ista Bernardus, ideoque debite ponderanda. Si locus et propositum pateret, verba Bernardi illustranda essent, et aliorum sanctorum Patrum sententiis munienda, aut certe ostendendum, quæ illorum de cantu Ecclesie et divinis officiis idoneo mens fuisset. Sed quia severior et rigidior forte disciplina fuit, quam præsentis sæculi mores et ingenia ferant; libet audire virum prorsus pium et religiosum, ac de rebus ad pietatis ac virtutis cultum spectantibus pridem elegantem florideque disserentem. « Hic pace, » inquit, « vestra dixerim, o musici; nunc templis cantandi genus dominatur novum, sed exorbitans, concisum, saltatorium, et parum profecto religiosum, teatro aut choreis convenientius, quam templo. Artificium quærivimus, et perdimus priscum præcandi ac cantandi studium: curiositati consulimus, sed revera negligimus pietatem. Quid enim novitia hæc et tripudians cantandi ratio, nisi comædia est, in qua cantores velut actores sunt, quorum modo unus prodit, modo duo, modo simul prodeunt omnes, et modulatis vocibus colloquuntur: mox iterum vivus triumphat solus, cæteris brevi secuturis? » Et infra: Fuerunt ævo superiore præ-

tu, vel proprio judicio consulens, cogitare debueras, non affectum erga me tuum, sed meum in Ecclesia locum. Sane altitudo negotii non amicum desiderat, sed eruditum, sed dignum: cujus auctoritas potior, vita sanctior, stilus maturior et opus illustret, et consonet sanctitati.

2. Quantulus ego in populo christiano, cujus literæ in ecclesiis lectentur? aut quantula mihi ingenii eloquii facultas, ut a me potissimum festiva et plausibilia requirantur? Quid? quem cœli habent laudabilem et laudatum, ego de novo laudare incipio super terram? Supernis velle addere laudibus, detrudere est. Non quod glorificatos ab angelis, homines jam laudare non audeant: sed quia in solemnitate celebris [al. solemn] non novella audiri deest vel levia, sed certe authentica et antiqua, quæ et Ecclesiam ædificant, et ecclesiasticam redoleant gravitatem. Quod si nova audire libet, et causa requirit; ea, ut dixi, recipienda censuerim, quæ cardibus audientium, quo gratiora, eo utiliora reddat et eloquii dignitas, et auctoris. Porro sensa indubitata resplendeant veritate, sonent justitiam, humilitatem suadeant, doceant æquitatem: quæ etiam lumen veritatis mentibus pariant, formam moribus, crucem vitiis, affectibus devotionem, sensibus disciplinam. Cantus ipse, si fuerit, plenus sit gravitate (1040); nec lasciviam resonet, nec rusticitatem. Sic suavis, ut non sit levis; sic melleat aures, ut moveat corda. Tristitiam levet, iram mi-

stantissimi musici, sed revera, vel vobis testibus ii aliter et liceat dicere) religiosius cecinerunt. Sed eorum libros musicos vestrum jam fastidium pridem sepelivit. Reviviscat, obsecro, saltem aliquid priscae religiositatis in sacra musica, quod si cordi est et curæ divinus honor, hoc agite, viri, hoc laborate, ut quæ cantantur verba, simul etiam intelligantur. Quid mihi varius in templo sonus, quid multiplex concertus, si desit ei nucleus, si sensum et verba, quæ concertu sunt instillanda, percipere nequeam? Ita Hieronymus Drexelius in Rhetoricæ celestis libro 1, cap. 5. Sed age, liberemus religiosum recentis memoriæ virum ab invidia, quam illi forte apud musicos nostros hujusmodi censura creat: aut saltem consortes illi demus quibuscumque uti grandioribus, facilius, sustineat odium, infaustum veritatis partum. Et ecce occurrit e Bernardi nostri schola, qui pari cum magistro suo sensu spirituque musices absum acriter perstringit, Aelredus, inquam, abbas Rievallis in Anglia, cujus pleraque tomo quinto Operum Bernardi habes. Ille ergo Sepculi Charitatis libro II, cap. 2, ita loquitur. « Ad quid illa vocis contractio et infractio? Hic succinit, ille discinit: alter supercinit alter medias quasdam notas dividit et incidit. Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore deposito, in femineæ vocis gracilitate acuitur, nonnunquam artificiosa quadam circumvolutione torquetur et retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore, quasi intercluso halitu exspirare, non cantare, acridiculosa quadam votis interceptione, quasi minitari silentium, nunc agones morientium, vel extasia patientium imitari. Interim histrionicis quibusdam gestibus totum corpus agitur, torquentur, labia, rotant oculi, ludunt humeri, et ad singulas quasque notas

simis, G. Dei gratia venerabili abbati Sancti-Victoris Parisiensis, et universo conventui sancto, frater BERNARDUS Claræ-Vallis vocatus abbas, salutem et nostras qualescunque orationes.

Necesse habemus multa requirere, quia multa requiruntur a nobis: nec amicis possumus parcere, quia ab aliis amicis non parcitur. Dominus Lucensis episcopus, pater et amicus noster, commendavit mihi virum venerabilem P. Lombardum (1069), rogans ut ei parvo tempore, quo moraretur in Francia causa studii, per amicos nostros victui necessaria providerem: quod effeci, quandiu Remis moratus est. Nunc commorantem Parisius vestræ dilectioni commendo, quia de vobis amplius præsumo: rogans ut placeat vobis providere ei in cibo per breve tempus, quod facturus est hic usque ad Nativitatem beate virginis Mariæ. Vale.

363 EPISTOLA CDXI (1070).

AD THOMAM BEVERLACENSEM PRÆPOSITUM (1071)
Suavissima sane et meliflua epistola qua Thomam invitavit ad vitam religiosam, peccatis etiam quibuscunque non obstantibus. Bonæ conscientie nihil præferri posse in hoc mundo.

Bonæ spei juveni THOMÆ, venerabili Beverlaciensi præposito, frater BERNARDUS, pauperum Christi de Clara-Valle servus, secundum nomen, apostolicæ hereditatis omen.

1. Ut ad te ignotus scriberem, is qui te noverat Ivo suggestit, charitas persuasit. Ille tibi liquido comperta de te nobis retulit quæ voluit: illa quæ omnia credit (1 Cor. xiii, 7), audire non potuit otiose. Non, inquam, otiose, quantum quidem ad nos, quos profecto audito illo mox compulit ad scribendum tibi, ad te exhortandum, ad orandum pro te. An vero tibi non infructuose, tu videris. Placent, fateor, quæ audivimus de te ab his qui te noverunt; non quidem generositas sanguinis, non corporis elegantia, non formæ decus, non rerum copia, vel fastigia dignitatum: hæc siquidem et his similia gloria carnis sunt, et flos feni: sed vivacitas ingenii, et morum ingenuitas, maximeque is, quem nuper te aiunt inter divitias concepisse, sanctæ paupertatis amor. Unde et nos gratulantes admodum, bonam de te spem concepimus, quæ utinam non confundat. Utinam nostrum hoc gaudium cito perveniat usque ad Angelos qui de tua poenitentia et conversione, sicut et de cæteris peccatoribus, jucundum expectant festivumque convivium. Florem tuæ juventutis, et tantæ indolis specimen, o si mihi in manibus venire contingat! si liceat Deo servare immodicum [f. imminutum], illibatum offerre in odorem suavitatis!

2. Sed forte me sero locutum tua responderit conscientia, quod jam non valeat illibata servari, quam multis te fortasse sentis maculasse criminibus.

(1069) Petrus, a theologicis libris sententiarum Magister dictus, a patria hic Lombardus, ex Bonogiensi academia in Galliam accedens, commendatus Bernardo est ab episcopo Lucensi. Uberto an Gregorio (ad quem epistola tertia Nicolai Claræ-Vallensis).

bus. Non me sane terret hoc, et peccator non horreo peccatorem: nec ægrum sperno, cum ipse me sentiam ægrotare, Sed etsi me sanum putas, non recusos infirmus infirmo fieri, ut infirmum lucrificiam; libenter audiens et in hoc Pauli consilium, qui ait: Vos qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis; considerans teipsum, ne et tu tenteris (Galat. vi, 1). Nec reputo immanitatem morbi, cogitans peritiam medici, simul et pietatem sæpe mihi expertam in propriis magnisque languoribus. Quantilibet sordeas vitiis, quantumvis foedam geras conscientiam, horrendis licet sceleribus tuam adolescentiam sentias inquinatam; etsi inveteratus dierum malorum computrueris tanquam jumentum in stercore suo: mundaberis sine dubio et super nivem dealberis, renovabiturque ut aquilæ juvenus tua. Scio denique qui ait: Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia (Rom. v, 20). Bonus Medicus, qui sanat omnes infirmitates animæ, replens in bonis desideria ejus (Psal. ciii, 3, 5).

3. Magne divitiæ bona conscientia. Et revera quid ditius in rebus, vel dulcius? quid in terra quietius atque securius? Bona conscientia damna rerum non metuit, non verborum contumelias, non corporis cruciatus: quippe quæ et morte ipsa magis erigitur, quam dejicitur. Quid, quæso, in bonis terræ tantæ compares felicitati? quid tale mundus blandiens suis offerat amatoribus? quid simile vel mentiens polliceatur insipientibus? Si infinita prædia, si ampla palatia, si infulas pontificales, ut sceptrâ regnorum; nonne, ut cætera taceam discrimina, sine quibus talia nec acquiruntur, nec retinentur, una superviente morte simul omnia dimittuntur? Scriptum namque est, Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis (Psal. LXXV, 6). At vero bona bonæ conscientie revirescunt, in laboribus non arescunt, nec in morte evanescent, sed reflorescunt: lætificant viventem morientem consolantur, reficiunt mortuum, nec deficiunt in æternum. Sed quid moror in verbis, cum

364 modo sim verba factis implere paratus? Inpromptu certe tibi est, aut me probare mendacem aut te divitem. Tantum veni, et experire. Quam lætis gressibus occurrerem cum panibus fugienti, quam lætis amplexibus excipiemus filium adolescentiorem? Cito proferetur stola prima, et dabitur annulus in digito diciturque: Hic filius meus mortuus fuit, et resurrexit; perit; et inventus est (Luc. xv, 24. 32).

EPISTOLA CDXII (1072).

AD T. ADOLESCENTEM QUI VITAM MONASTICAM VOVERAT.

Dilectissimo filio suo T. BERNARDUS Claræ-Valle-
lensis abbas, exire obviam sponso et sponsæ.

sis, in persona Bernardi) et per Bernardum Gilduino et canonicis Sancti-Victoris.

(1070) Antea epistola 373.

(1071) Vide epistolam 107, ad eundem.

(1072) Epistola nova.

1. Ut verbis tibi familiaribus loquar: homo est animal rationale, mortale. Aliud nobis gratia Creatoris, aliud nobis intulit meritum peccatoris. In uno sumus consortes angelicæ nobilitatis, in altero bestialis infirmitatis. Utrumque tamen debet excitare nos, et elevare ad quærendum Dominum, et timor mortis, et dignitas rationis. Memor esto verbi tui, in quo mihi spem dedisti. Fructum, promissionis requiro tempus requisitionis advenit: noli ibi trepidare timore, ubi non est timor. Non onus est sed honor servire Domino in lætitia. Inducias tibi dare non possum: nihil enim certius morte, nihil hora mortis incertius. Sed quid dicamus de tenera ætate tua? Poma sæpe aute maturitatem avelluntur de arboribus vel manu vel turbine. Quid de specie et pulchritudine tua?

O formose puer, nimium ne crede colori:

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

(VIRGILIUS, Bucolicon, egl. ii, vers. 17, 18.)

Exi, exi cum Joseph de domo Pharaonis; et Ægyptiæ domine, id est gloriæ sæculari, pallium relinque. Exi de terra, et de cognatione tua; obliviscere populum tuum, et domum, patris tui; et concupiscet Rex decorem tuum. Puer Jesus non invenitur inter affines et notos. Egrederere de domo patris tui in occursum ejus: quia ipse egressus est propter te de domo Patris sui. A summo cælo regressio ejus. Derito invenit illum mulier quæ a finibus suis egressa clamabat, dicens: Miserere mei Fili David, Ille autem, quoniam diffusa est gratia in labiis suis, cito respondit ei: O mulier magna est fides tua! fiat sicut petisti (Matth. xv, 22, 28).

2. Satanas Satanam potest eicere: sed Spiritus veritatis nunquid erit sibi contrarius? Ipsum credo fuisse qui de conversione tua mecum per os tuum loquebatur. Vide ergo ut non declines ad dexteram, vel ad sinistram: sed venias in Claram-Vallem secundum verbum tuum. Hoc tibi breviter et secreto scripsi, mandans per dilectum filium nostrum Girardum, amicum tuum. Nihil excusationis præstendas. Si studium est in causa, si adhuc doceri vis et esse sub magistro: Magister adest, et vocat te ille scilicet, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ absconditi. Ipse est qui docet hominem scientiam, qui linguas infantium facit disertas, qui aperit, et nemo claudit; claudit, et nemo aperit.

EPISTOLA CDXIII (1073).

AD RAINALDUM ABBATEM (1074).

Novitium in proposito confirmatum benigne recipi postulat.

Domino abbati RAINALDO frater BERNARDUS, quidquid sibi cupit gratiæ spiritualis.

Laudo prudentiam, qua monachum, propter novitium tristare timuisti: sed magis approbo humilitatem qua factam vobis injuriam, et tam grandem injuriam, tam patienter tulistis: incomparabiliter

(1073) Antea epistola 389.

(1074) Fusniacensem, ut puto, ad quem epistola

A autem præfero charitatem, qua calamum quassatum non patiendo conterere, nostrum expetere consilium ei suadere curastis. O prudens humilitas, humilisque charitas, sic parcens monacho injurianti, ut non deesset novitio fluctuanti! Quantum ergo potui confirmatum, et omnia, quantum reor, de quibus notatus est, emendare 365 paratum, ad vos eum remitto. tam probatæ vestræ benignitati consulens, et, si necesse est, supplicans, ut recipiatur: ut tamen prædictum fratrem, cui et litteras proinde precatórias misi, a sua priori, si fieri potest, sententia flectat. Valet.

EPISTOLA CDXIV (1075).

AD ALARDUM MONACHUM.

B Unde supra. — Perstringit eum, quod prædicto novitio expulso, ac jam reditum atque emendationem molienti, pertinacius obstat.

Dilecto filio suo ALARDO, frater BERNARDUS, paternæ dilectionis affectum.

1. Conqueritur frater Adamarus [al. Ademar], quod ei nimis amarus exstiteris: non solum quia te agente domo expulsus sit, sed quia te quoque prohibente reconciliari non possit. Et ego quidem non nisi bono zelo te id facere crediderim: sed cum recorder tuæ illius obstinationis, quam tibi amicisima, ut scis, fiducia soleo sæpe improperare; ve reor, ne idem zelus tuus non sit secundum scientiam. Nam ut ipsa Regulæ verba ponam, quantæ audaciæ est quemquam cadere, aut excommunicare, nedum eliminare, abbate scilicet absente et nesciente? (Reg. S. Benedicti, cap. 70.) An non magis tuæ humilitatis erat, alii non facere quod tibi nolles fieri? Imo tuæ perfectionis esse debuerat

Apostolum potius imitari dicentem, Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem (1 Cor. ix, 22); et rursum: Vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis considerans te ipsum ne et tu tenteris? (Galat. vi, 1.) At Prior, iniquies, illum eiecit, non ego. Et hoc quidem ipse novi: sed te suadente, te omnimodis compellente. Unde et nunc cum eum, sicut audivi, ipse quoque Prior miseratus cupiat revocare; te in tua perdurante duritia, non sinitur emendare, quod compulsus est indiscretus egisse. Rogo, quæ est hæc securitas, ut, cæteris omnibus miserantibus, ipso quoque domino abbate propitio, tu solus implacabilis flecti non queas ut recipiatur? An non legisti, Judicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam? (Jac. ii, 13.) An oblitus es quod rursum scriptum est, In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis? (Matth. vii, 2.) An vero contemnitis quod misericordibus promissum est, Quoniam ipsi misericordiam consequentur? (Matth. v, 7.)

2. Sed nescis, inquis, quam juste expulsus sit. Sed juste, an injuste expulsus sit, non quæro, nec curo modo: sed hoc tantum queror, hoc causor, hoc vehementer admiror, quod humiliter satisfaciens,

72 et sequentes.

(1075) Antea epistola 328.